

**Щодо окремих питань притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства.**

Шинкарьов Юрій Вікторович, кандидат юридичних наук, доцент,  
завідувач кафедри правового регулювання економіки ХНЕУ імені Семена Кузнеця  
yurand\_shin@ukr.net

Домашнє насильство, на жаль, є одним із найбільш розповсюджених правопорушень в Україні та світі. Оскільки такого роду діяння володіють високим рівнем латентності, то впевнено оцінювати реальну кількість таких правопорушень достатньо складно. Але, для протидії такій соціально-несприятливій формі поведінки в нашій країні вживаються достатньо рішучі заходи. Одним із них стало встановлення кримінальної відповідальності вчинення домашнього насильства, прийняття інших нормативно-правових актів (Закон України «Про запобігання домашньому насильству» [1]) та приєднання України до низки конвенцій [2], які закладають міжнародно-правові підвалини протидії такому явищу.

Під домашнім насильством відповідно до Закону прийнято розуміти: «діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь»

При цьому, встановивши настільки суворий спосіб реагування на домашнє насильство як кримінальна відповідальність, далеко не всі питання пов'язані із формуванням законодавчого конструкту виглядають ідеальними і зрозумілими щодо їх реалізації.

На проблеми формування складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України звертали увагу сучасні науковці та правозастосовники. Але далеко не всі проблемні питання є вирішеними.

Одним із проблемних питань, що виникає при притягненні особи до кримінальної відповідальності є окреслення кола потерпілих осіб від даного правопорушення. Так, у ст. 126-1 КК України вказується, що потерпілими від даного правопорушення можуть бути подружжя чи колишнє подружжя або інша особа, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах. Закон України «Про запобігання домашньому насильству» потерпілих від домашнього насильства, які мали зв'язок із винним в минулому окреслює так само.

Неодноразово наголошувалося, що насильство, яке здійснюється відносно потерпілої особи повинно бути пов'язаним із наявністю між винним та потерпілою особою близького зв'язку, що власне і робить насильство такого роду домашнім. Здебільшого воно і виникає внаслідок дискримінаційного ставлення до потерпілого з боку особи винного. Але, увагу привертає обумовленість кримінальної відповідальності за домашнє насильство

щодо особи з якою винний перебував у шлюбі (колишнє подружжя), перебував у сімейних відносинах або перебував у близьких відносинах. Вчинення правопорушення щодо такої особи вважається також і обставиною, що обтяжує покарання відповідно до п.6-1, ч.1 ст. 67 КК України. Питання полягає у визначенні тривалості темпорального зв'язку винного із потерпілим після втрати між ними шлюбних чи близьких відносин: чи такий зв'язок є постійним і триває увесь час життя цих осіб до їх смерті чи обмежений у часі?

Зазвичай певні відносини, що існують у суспільстві мають свою тривалість протягом якого вони зберігають своє соціальне і правове значення. Існують навіть строки давності при спливанні яких особа звільняється від кримінальної відповідальності і вчинене нею діяння втрачає правове значення так само із плином часу відбувається і погашення судимості та ін.

Виходячи ж з норм чинного КК України, уявляється, що стигма колишнього подружжя, сімейних або близьких відносин залишається з особою назавжди. Чи настільки важливий для кримінальної відповідальності, призначення покарання той факт що особи перебували у такому зв'язку 20, 30 чи 40 років тому. До того ж по проходженню значного часового періоду після того як особи втратили статус подружжя достатньо складно уявити собі систематичність домашнього насильства, що є вимогою застосування ст. 126-1 КК України. Окрім того застосування насильства до особи, навіть з якою винний перебував у подружніх чи інших відносинах через декілька десятків років вже важко вважати домашнім. Але навіть при визнанні цього факту уявити спосіб урегулювання цього питання достатньо складно.

#### **Перелік використаних джерел.**

1. Закон України. Про запобігання та протидію домашньому насильству (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.35) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. Конвенцію ратифіковано із заявами Законом [№ 2319-IX від 20.06.2022](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text) [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_001-11#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text)